

Skattejakt i Eidsvolls

Våren 1814 ble Eidsvollsbygningen kanskje det aller viktigste stedet i norsk historie. Her ble nasjonen Norge født, etter mer enn 400 år sammen med Danmark. Men hvordan så det egentlig ut der Grunnloven ble skrevet?

TEKST: SIW ELLEN JAKOBSEN

FOTO: THERESE FARSTAD/THOMAS KEILMAN

Mange av de 112 mennene som kom til Eidsvoll for å lage Grunnloven vår, hadde en lang reise bak seg. Flere hadde reist med hest og kjerre i dager og uker fra store deler av landet. Ja,

selv de som kom fra hovedstaden, som den gangen het Christiania, hadde hatt en lang reise. Selv om det bare tar 30 minutter å reise med tog fra Oslo til Eidsvoll i dag, var det en lang dagsreise den gangen.

Størst og flottest

Da mennene endelig kom til Eidsvoll, må de ha blitt overrasket. Det som møtte dem var det største og flotteste privathuset i Norge. Her var det store stuer og saler med dyre møbler og tapeter. Sånn rikdom hadde de færreste sett noen gang. Mange i Norge var svært fattige på denne tiden.

Eieren av Eidsvollsbygningen het Carsten Anker. Hans familie hadde

bodd i København og var venner med de rike der. Anker var også venn av kongehuset og Christian Frederik, den danske prinsen som ble valgt til Norges konge 17. mai 1814 på Eidsvoll. Carsten Anker hadde sett mange herskkelige hus og ville innrede Eidsvollsbygningen i samme stil.

Restaurert til feiringen

I år feirer vi Grunnlovens 200-årsjubileum. Regjeringen ville at Eidsvollsbygningen skulle restaureres til feiringen, slik at den likner mest mulig på bygningen sånn den var i 1814.

For å få til det, har forskere måttet gå på skattejakt i Eidsvollsbygningen i mange år. De fant masse ny og spen-

Folket skal bestemme

En grunnlov er en lov som sier noe om hvordan et land skal styres og hvordan lover skal bli til. Siden 1814 har det stått i den norske grunnloven at det er folket i Norge som skal bestemme. De skal gjennom hemmelige valg velge noen som skal sitte på Stortinget og være deres representanter.

Løven er ofte brukt som et symbol på en konges makt. Kong Sverre skal ha brukt løven i sitt våpenskjold da han var Norges konge på slutten av 1100-tallet. Norges riksvåpen kalles «Den norske løve» og er et symbol for de som styrer landet vårt. To løver i granitt vokter adkomsten til Stortinget i Oslo. Løvene har gitt kallenavnet «Løvebakken» til Stortinget.

FOTO: NTB SCANPIX

bygningen

nende informasjon om hvordan den så ut for 200 år siden.

Tjenestefolkets viktige jobb

De som har restaurert bygningen, har også ønsket å vise hvordan vanlige folk bodde og levde i 1814. Derfor har den store kjelleren under bygningen blitt satt i stand, slik den var den gangen. Det var her tjenestefolkene arbeidet, sov og spiste og ordnet alt det praktiske for Eidsvollsmennene og deres følgesmenn. De gjorde også en viktig jobb for at vi skulle få en grunnlov.

Selv om Eidsvollsbygningen er et stort hus med flotte saler, fine stuer og lysekroner, var det jo ikke slik folk flest levde på denne tiden. Noen

av Eidsvollsmennene beskriver i sine dagboksnotater alle de fattige, halvnakne og skitne barna de møtte på reisene sine gjennom Norge til Eidsvoll for 200 år siden.

Gamle spor

Geir Thomas Risåsen og Kristin Solberg er begge spesialister på å restaurere gamle hus. De trodde de hadde fått en enkel jobb. Det fins nemlig masse informasjon i brev og gamle papirer om hvordan bygningen i detalj så ut.

Men det skulle likevel vise seg å bli veldig vanskelig. Hovedårsaken var alle feilene som ble gjort da Eidsvollsbygningen sist ble restaurert i 1964.

Det er vanlig å finne mange lag med malinger og tapeter om du pusser opp et gammelt hus. Men de som gjorde jobben i 1964, fjernet all gammel maling og tapet. De var ikke så opptatt av hvordan det hadde sett ut i 1814. De ville bare gjøre rommene fine.

Detektivarbeid

Ved hjelp av moderne mikroskoper har Risåsen og Solberg drevet detektivarbeid. De klarte å finne bittesmå spor av gammel maling og tapeter. På denne måten har de klart å gjenskape Eidsvollsbygningen slik den så ut 17. mai 1814.

Fortsetter på de neste sidene ►

◀ Geir Thomas Risåsen og Kristin Solberg er spesialister på å restaurere gamle hus. Ved hjelp av mikroskop har de funnet bitte små spor av gammel maling og tapeter. Slik har de klart å gjenskape Eidsvollsbygningen slik den så ut 17. mai 1814.

◀ ▲ Det har vært et puslespill å finne ut hvordan tapetene i de mange stuenes så ut på Eidsvoll i 1814. Her var det bare en flik av en tapetbit igjen. Men ved å lese brev og gamle papirer som beskrev stuenes, kunne man finne fram til hvordan de må ha sett ut, som her i spisestuen. Tidlig på 1800-tallet hadde man ikke sammenhengende papir. For å lage tapeter, satte man sammen ark omtrent så store som to Nysgjerriger-blader.

► Når bygningen nå er pusset opp, kan vi også se hvordan livet i den 620 kvadratmeter store kjelleren var. Her bodde tjenestefolket. Her sov de sammen i store rom. De hadde ikke tapeter på veggene eller fine møbler. Over varmen i denne grua lagde de mat til Eidsvollsmennene og de som fulgte dem, i alt 150 mennesker.

FOTO: NB SCANPIX

▲► Når vi snakker om Grunnloven er det nok mange som tenker på det berømte maleriet «Eidsvold 1814» som henger i Stortingssalen i Oslo. Det ble malt av Oscar Wergeland 70 år senere (og gitt feil stavemåte!). Men når Eidsvollsbygningen nå er blitt pusset opp, har man funnet ut at bildet er helt feil! I 1814 var det på langt nær så fint i rommet som på maleriet. Veggene var enkle plankevegger med store sprekker. Rundt dører og vegger fantes det ikke lister. Restaureringen nå i 2014 har ikke pusset opp Rikssalen på Eidsvoll – de har pusset den ned. Resultatet ser du på bildet over.

FOTO: STORTINGSARKIVET

◀ Forskerne ble overrasket over hvor sterke farger de brukte i 1814. Flere rom hadde nesten sjokkerende grønne vegger. Fargen ble lagd av metallet kobber. Her i biblioteket fins det også hemmelige «Harry Potter-dører».

▲ Eidsvollsbygningen hadde ikke bare fargesterke vegger. De fleste gulv var dekket med heldekkende tepper, eller de var malt. I de fineste rommene lå det skikkelig dyre tepper. I rom der det var fare for matsøl lå det voksduktepper. I de billigste rommene lå det «tugthustepper», som var grå tepper lagd av fanger i fengsel.

Det er vakre detaljer i stolene, tapetene og møblene i Eidsvollbygningen. ▶

